

TEMELJNA NAVODILA ZDRAVEGA HRANJENJA

Jejte **RAZNOVRSTNO SEZONSKO HRANO**. Žitne priloge naj ne presegajo tretjino obroka. Ne pozabite uporabljati različna žita (proso, rjav riž, koruzni zдроб, ajdo ipd. do 40% celotnega obroka).

- Hrano čim manj sladkajte, kisajte in poprajte.
 - Uživajte čim več svežih sezonskih živil (sadja in zelenjave) v manjših obrokih.
 - Pozimi in tudi sicer ob hladnejšem vremenu uporabite nekaj toplih začimb, ki ustvarjajo toploto v telesu (hren, muškato orešek, ingver, cimet, majaron, materina dušica).
 - Poleti in ob toplejših podnebnih razmerah jejte predvsem svežo hrano blagega okusa s čim manj toplimi (prej naštetimi) začimbami.
 - Sadne in zelenjavne sokove pijte na tešče in med obroki. Kadar zajtrkujete žita, je po pitju sadnih sokov zaželen daljši, vsaj polurni presledek.
 - Uživajte čim manj industrijsko predelane in konzervirane hrane.
 - Uporabljajte čim manj jabolčnega kisa in gorčice in zmerno solite. Kis lahko nadomestite z limono, tej dodajte le malo oljčnega, sezamovega ali drugega hladno stisnjenega olja.
 - Zajtrkujte pred deveto uro in večerjajte tri ali štiri ure pred spanjem.
 - Redno telovadite in bodite čim več na svežem zraku in v naravnem okolju.
 - Ohranite duševni mir, ki vam bo povečal obrambne moči.
 - **JEJTE ČIM MANJ:** belih testenin, krompirja, izdelkov iz jajc, izdelkov iz bele moke, jajčevcev, paradižnika, paprike, mesa in rib;
 - mleka in polnomastnih mlečnih izdelkov (priporočljive so zmerne količine fermentiranih mlečnih izdelkov, ki vsebujejo zelo malo mlečnih maščob);
 - ocvrte hrane (posebno omejite uporabo maščob živalskega izvora), arašidov, orehov, žveplanega suhega sadja (nežveplano suho sadje jejte v manjših količinah s presledki), banan (posebno, če so umetno dozorele ali premalo zrele), hrane, ki vsebuje več maščob in moke, umetnega ali pravega sladkorja. Sočasno uživanje teh živil upočasni presnovo in ustvarja obloge na sluznici prebavil, motena presnova pa ovira delovanje imunskega sistema in povzroči tudi otekanje bezgavk.
- Za delovanje črevesnih bakterij je blagodejno, če v presledkih uživata majhne količine nemastnih mlečnih izdelkov (posnetih jogurti, kisló mleko, kefir ali sirotka).

ŽIVILA	PRIPOROČLJIVO	NE UJEMA SE
Žita, riž, kruh, testenine (zgoščena, škrobnata živila ipd.)	s surovo listnato zelenjavo, sadjem, kuhano zelenjavo in z vsemi vrstami solate	z mlekom, stročnicami, oreški, kislim sadjem in večjo količino tekočin
sveži sir, semena ipd.	s kuhano ali svežo zelenjavo, paradižnikom, solato	s škrobnato hrano, mlekom, sladkim sadjem, sladicami
zelenjavne solate ipd.	z fermentiranimi mlečnimi izdelki	se ujemajo z vsemi živili
sveže sladko sadje (ne pretiravajte z bananami, predvsem če niso zrele)	s škrobom, solatami, surovo ali kuhano zelenjavo, fermentiranimi mlečnimi izdelki iz posnetega mleka	z mastjo (beljakovinsko ali močno zabeljeno hrano)
sveže (kisló) in suho sladko sadje; melone in lubenice jejte same, 10–15 minut pred obrokom; sveže in suho sadje, kisló in sladko sadje jejte posebej	s fermentiranimi mlečnimi izdelki iz posnetega, nehomogeniziranega mleka, kisló smetano, z oreški (s polurnim presledkom)	z zgoščeno škrobnato hrano (kruhom in drugimi vrstami žit)

Preglednica 1: Upoštevajte seznam porazdelitve živil glede na kislost in alkalnost njihovih presnovnih ostankov v približnem razmerju 1 : 4

DODATNI NAPOTKI ZA PREHRANO:

MAŠČOBE: OLJA, MASLO, AVOKADO, OLJČNI PLODOVI

Dobro: z zelenjavo

Dopustno: sadje – sladko, sladila, med, škrob, stročnice, beljakovine.

- Maščob ne segrevajte, dodajajte jih jedi, ko je kuhana.
- SOL: dopustna je le s stročnicami in zelenjavo, v kruhu.
- KIS: kislina ni združljiva s škrobom (solate!). Kis lahko nadomestite z limono.
- Največ hrane jejte surove, hrano kuhajte čim manj časa, žita prepražite ali namočite in jejte surova (pšenica, ajda, proso ...).
- Oreške in semena (lan, sezam) namočite.
- V enem obroku kombinirajte največ od 4 do 6 vrst sadja ali zelenjave.
- BELJAKOVIN in ŠKROBA ne jejte v istem obroku. (Izjema je avokado in škrobna zelenjava, zelenjava in žita.)
- SADJA ne kombinirajte s ŠKROBOM.
- SADJA ne kombinirajte z BELJAKOVINAMI.
- Lahko kombinirate ŠKROB s ŠKROBOM, BELJAKOVINE z BELJAKOVINAMI in ZELENJAVO z ZELENJAVO.
- Delajte PREMORE MED OBROKI:

SADJE: 30 minut do 1 ure (banane, suho sadje)

ZELENJAVA: 2 uri

ŠKROB: 3 ure

BELJAKOVINE: 4 ure

Zelenjava, sadje, zrnje in oreški imajo encime, vsebujejo 70 odstotkov vode. Encimi delujejo do temperature 54 Celzija, zato jih s kuhanjem uničimo (surovo mleko). Vsak dan bi morali jesti do 70 odstotkov jedi, ki vsebujejo večinoma vodo in 30 odstotkov zgoščenih jedi (škrobi, beljakovine).

Škrob v želodcu razkroji baza, beljakovine pa kislina, zato jemo tovrstne jedi v ločenih obrokih, sicer se baza in kislina nevtralizirata in traja prebava tudi 8 ur v želodcu in 20 ur v črevesju (škrobna živila zavrejo, beljakovine razpadejo, sadje gnije, sladkorji zavrejo).

NEKAJ IDEJ ZA KUHANJE

SOLATE ZA PREDJED

Regratova solata

sveže nabran regrat
kuhan fižol
korenje
osatovo olje, sol, limonin sok
sezamova semena

Opran regrat damo v skledo, narežemo in dodamo korenje in kuhan fižol ter začинimo z osatovim oljem, limoninim sokom in soljo. Solato lahko potresemo s praženimi sezamovimi semeni.

Sladko-kisla špinačna solata

500 g mlade špinače
pol avokada
50 g orehovitih ali mandeljevih jedrc
olivno olje, limonin sok, curry, zmleta kumina

Rozine namočimo, da se napnejo. Jabolka in avokado narežemo na kocke. Dodamo odcejene rozine, orehova ali mandeljeva jedrca, olje, limono, poper ali curry in premešamo. Špinačo operemo in liste narežemo na rezance, jo naložimo v skledo in polijemo z omako ter previdno premešamo. Lahko začинimo še z mleto kumino.

ČIČERIKA NA KROŽNIKU

Humus

1 skodelica čičerik
2 žlici olivnega olja
3 žlice sezamovega semena
sol ali tamari, peteršilj, žlička mleto kumine

Čičeriko namočimo preko noči, nato jo skuhamo do mehkega. Ko je kuhana jo zmiksamo ali pretlačimo z malo vode, dodamo ostale sestavine in ponudimo kot prilogo ali namaz.

Pire iz čičerike

skodelica čičerike
400 g špinače
sol, bazilika, malo muškarnega oreščka, sezamova semena

Kuhano čičeriko pretlačimo, kuhano špinačo zmiksamo in dodamo začimbe. Potresemo s praženimi sezamovimi semeni.

BREZ SOJE MI ŽIVETI NI

Avokado s tofujem

2 avokada
1 žlica osatovega ali olivnega olja
100 g tofuja
bazilika, sezamova semena, kvasovi kosmiči

Avokado razpolovimo, odstranimo koščico in ga nekoliko izdolbemo. V mešalcu zmešamo vse preostale sestavine z avokadovo maso. S tem napolnimo avokadove polovice in potresemo s kvasovimi kosmiči.

Sojini cmoki

70 g sojinega pireja
30 g pšeničnega zdroba
sol, bazilika, peteršilj

Sestavine zmešamo in počakamo, da se zdrob napne. Oblikovane žličnike lahko zakuhamo v zelenjavne juhe ali samo v vreli vodi 10 minut, ter ponudimo kot prilogo.

LEČA- ZELO BARVITA STROČNICA

Juha iz leče

400 g leče
200 g različne zelenjave (korenje, brokoli, koleraba...)
sol, peteršilj, poper, drobnjak, kvasovi kosmiči

Vse vrste leče, razen rdečo namakamo 12-24 ur. Kuhamo jo 20 minut v vodi, nato dodamo narezano in oprano zelenjavo ter kuhamo še 10 minut. Dodamo tudi sol, poper ali peteršilj. Drobnjak in kvasove kosmiče potresemo preden juho postrežemo. Kadar uporabljamo rdečo lečo, jo damo v vodo skupaj z zelenjavo in vse kuhamo le 15- 20 minut.

Leča z gobami

300 g leče
100 g suhih gob (lahko shitake)
sol ali tamari ali miso, peteršilj, bazilika in drobnjak, kombu alga, poper

Namočeno lečo skuhamo v osoljeni vodi. Gobe namočimo in odcedimo ter jih dušimo v malo vode s kombu alga, primešamo odcejeno lečo, dodamo sol in dišavnice. Pred serviranjem jed potresemo z drobnjakom in dodamo poper.

SENDVIČI - IZHOD V SILI

Poletni sendvič

2 koščka polnozrnatega kruha ali prepečenca
3-4 rezine kumar
nekaj rezin avokada
list zelene solate
maslo
Kruh tanko namažemo z maslom ali sončničnim namazom, dodamo rezine avokada, kumar in solate ter pokrijemo z drugo rezino.

Zimski sendvič

1 polnozrnata štručka
6 rezin korenja
tofu
kalčki alfa-alfa
list zelene solate

Štručko prerežemo, tofu pretlačimo in mu dodamo tamari, nato ga namažemo na kruh. Dodamo korenje, solato in kalčke. Pokrijemo z drugo polovico štručke.

SLADKO ZA DUŠO

Ovsene rezine

500 g ovsenih kosmičev
250 g opranih rozin
100 g zmletih lešnikov, mandeljev ali orehov
1 jedilna žlica olja (sončnično, bučno...)
nekaj narezanih jabolčnih krehljev
2 skodelici moke iz celega pšeničnega zrna

Ovsene kosmiče namočite v vodi za 30 minut, nato dodajte vse ostale sestavine in dobro premešajte, nato zmes dodajte v pekač. Pečite 40 minut pri 200 stopinjah C.

Pšenična torta

350 g pšenice v zrnju
50 g sojinih kosmičev
250 g ječmenovega slada ali medu
200 g lešnikov, mandeljev, orehov ali pšeničnih kalčkov
100 g rozin

Pšenico zmeljemo in jo namočimo preko noči. Sojine kosmiče prelijemo z pol decilitra vode in pustimo, da se napnejo. Lešnike, orehe ali mandeljne zmeljemo. Skupaj zmešamo vse sestavine in dobro premešamo. Paziti moramo, da masa ne bo prevlažna. Maso damo v model za torte in pustimo čez noč v hladilniku. Naslednji dan torto okrasimo in ponudimo.

ŽIVILA, KI POVZROČAJO KISLOST (30 g)		ŽIVILA, KI POVZROČAJO ALKALNOST (30 g)		ALKALNO ŠT. POMEMBNEJSIH SOKOV (480 g)	
Živilo	Kislo št.	Živilo	Alkalno št.	Živilo	Alkalno št.
ovseni zdrob	3,6	fige (suhe)	30,0	fige	200,0
ječmen	3,0	melasa	18,0	pesa (zeleni deli)	64,0
žita (splošno)	3,0	oljke	16,0	regrat	64,0
makaroni brez jajc	3,0	fižol	12,0	špinača	64,0
riž (beli ali rjavi)	2,8	soja	12,0	listi repe	64,0
oreh	2,4	suhe marelice	9,5	pastinak	28,0
polnozrnati kruh	2,2	špinača	8,0	korenje	28,0
koruzni zdrob	1,6	zeleni deli gorčice	8,0	pesa	28,0
leča	1,5	repa	8,0	zelena	20,0
mlada koruza	0,5	regrat	8,0	rabarbara	20,0
		zeleni deli pese	8,0	kumare	20,0
		artičoke	5,0	peteršilj	17,0
		svež fižol	4,5	marelice	16,0
		pastinak	3,6	ananas	16,0
		mandeljni	3,6	granatno jabolko	16,0
		korenje	3,5	vodna kreša	16,0
		rabarbara	2,5	zelje	14,0
		zelena	2,5	kislo zelje	13,0
		kumarice z olupki	2,5	paradižnik	13,0
		zelena solata	2,2	jabolka	9,0
		melona	2,2	limone	13,0
		zelena solata	2,2	hruške	9,0
		peteršilj	2,2	grozdje	8,0
		endivija	2,2	lubenice	8,0
		granatno jabolko	2,0	beluši	1,5
		vodna kreša	2,0		
		svež ananas	2,0		
		kokosov oreh	2,0		
		beli fižol	2,0		
		zelje	1,8		
		sladke češnje	1,8		
		nektarine	1,8		
		grenivka	1,7		
		posušen ribez	1,7		
		redkev	1,7		
		stročji fižol	1,7		
		limone	1,6		
		cvetača	1,6		
		breskve	1,6		
		gobe	1,5		
		jabolka	1,2		
		hruške	1,1		
		banane	1,1		
		grozdje	1,1		
		lubenice	1,0		
		sirotka	1,0		
		polnomastno mleko	0,7		
		čebula	0,5		
		grah	0,4		
		beluši	0,3		

KISLOST IN ALKALNOST PRESNOVNIH OSTANKOV V TELESU

	ZAJTRK	MALICA	KOSILO	MALICA	VEČERJA
1. dan	korenčkov sok 2-4 dcl, jabolka	sončnična semena	zelena solata z malo olja, zelenjavna juha z misom, dušena kolerabica in brokoli, sojin sir v omaki	jabolčni krhlji	sojino mleko, polenta
2. dan	2-4 dcl nesladkanega soka	mandeljni	zeljnata solata, lečna juha z zelenjavo, korenjev pire, rjavi riž, zelenjavni zrezek, pečen sojin sir	sezonsko sadje	prosena kaša s suhimi slivami
3. dan	sveže sezonsko sadje	jabolka	regrat s fižolom, jabolčna čežana	hruške	kislo mleko, kuhana zelenjava
4. dan	sok iz korenčka in pese	jabolka, hruške	leča v zeleni solati, cvetačna juha z ovsenimi kosmiči, tempeh (fermentirana soja) v omaki, parjena zelenjava	suho sadje	pečen tofu in zelenjava
5. dan	jabolčni naravni sok	bučna semena	kalčki alfa-alfa, zelenjavna juha, dušena zelenjava in grah	mandeljni, rozine	polnozrnat gres na sojinem mleku
6. dan	sok iz ananasa, kivi	banana	regratova solata s korenjem, jota	ovsene ploščice, čaj	endivija rižota
7. dan	sok iz sezonskega sadja 2-4 dcl, jabolka	sveži ananas	zelena solata s korenčkom, gobova juha, pečen sojin sir, dušen ohrovt, blitva, cvetača	kompot iz suhih sliv in jabolk	polenta in sojino mleko z nesladkano marmelado
8. dan	korenčkov sok, jabolka	jabolčna čežana	solata, kremna brokoli juha, dušeno zelje z lečo, parjena zelenjava	suho sadje, mandeljni	čaj, polnozrnat prepečenec
9. dan	sok iz sezonskega sadja, kivi	hruška	motovilec, enolončnica iz čičerike (s sezonsko zelenjavo)	kos kruha, solata	sojino mleko
10. dan	korenčkov in jabolčni sok, jabolka	pšenična torta	radič s hrenom, zelenjavna juha, gobe na žaru, sojin sir na žaru, pire iz korenja, zelenjava	suho sadje in oreščki	zelena solata, pečen sojin sir
11. dan	pesin in korenčkov sok, hruška	sveže sadje	zelena in fižolova solata, kremna juha iz mešane zelenjave, korenjeva juha, leča z zelenjavo	sojin desert	polenta, pšenični kalčki, sojino mleko
12. dan	jabolčni sok, jabolka	ananas	zelena solata, korenjeva juha, sojin sir (toufu) v zelenjavni omaki	sojino mleko z melaso	jogurt Bifidus
13. dan	sok iz hrušk, kivi	mandarine	čičerika v solati, s testeninami špageti z gobovim prelivom, tempeh v zelenjavni omaki	sojino mleko z melaso	slivov kompot, prepečenec

	ZAJTRK	MALICA	KOSILO	MALICA	VEČERJA
14. dan	jabolčni sok, jabolka	sadna kupa	zelena solata, avokado s tofujem, zelenjavna juha, korenjev pire	sadna kupa	koruzna pogača, kompot iz jabolk
15. dan	korenčkov sok, jabolka	oreščki	regratova solata, zeljna juha, leča z gobami	jabolčna čežana	prosena kaša s sojinim mlekom
16. dan	sok, mandarine, premor 45 min; sojino mleko	/	repa z zelenjavo in proseno kašo	/	kuhana leča na solati, zelenjava
17. dan	sok iz pomoranč, sojino mleko	/	cvetačna juha, repa s kašo in zelenjavo	/	mandarine, dateljni
18. dan	sok, mandarine	/	kolerabica s fižolom, solata	/	grozdje, mandarine, premor 45 min; polnozrnati zlati prepečenec s tofu namazom
19. dan	sok, jabolko	/	dušeno zelje s porom	/	grozdje, suho sadje
20. dan	pomarančni sok, jabolko	/	zelenjavna juha s tofujem (koleraba, korenje, zelena), solata (motovilec)	/	avokado, jabolka
21. dan	sadni sok, grapefruit	/	tofu, leča z jušno zelenjavo, solata	/	suho sadje (marelica, slive, jabolka), oreški (lešniki, mandeljni), jogurt
22. dan	zelenjavni sok, hruška	/	solata s semeni (motovilec), polenta, cvetača	/	grozdje, mandarine, premor 45 min; polenta, sojino mleko, dateljni
23. dan	čaj, kivi	/	solata, riž s porom, korenjem in koromač, suho sadje	/	polnozrnat prepečenec s tofu namazom, solata
24. dan	sok, jabolka	/	ječpren z zelenjavo	/	suho sadje, jabolka, mandarine, prepečenec, maslo
25. dan	sok, pomaranče	/	riž z zelenjavo, solata	/	jogurt, sadje
26. dan	sok	/	zelenjavna juha, solata (zelena, bučke)	/	zelje, ajdovi štruklji (brez jajc) s proseno kašo, jabolčni zavitek
27. dan	sok, hruške	/	motovilec, pesa, tofu	/	suho sadje, kruh z maslom
28. dan	sok, jabolka	/	motovilec s fižolom in kuhanim korenjem	/	ohrovt s tofujem